

MÄNTSÄLÄN KUNTA

LASTEN PÄIVÄHOITOSTRATEGIA 2000-2010

Hilkka Ahosniemi/Erja Sihlman

1. JOHDANTO	3
2. MITÄ PÄIVÄHOITO ON?/KÄSITTEET	4
2.1. YLEISTÄ PÄIVÄHOIDOSTA	4
2.2. PÄIVÄHOIDON HENKILÖSTÖ	5
2.3. PÄIVÄHOIDON MAKSUT	5
2.4. PIENTEN LASTEN HOIDON JÄRJESTÄMISTÄ KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ	5
2.5. YKSITYISEN PÄIVÄHOIDON VALVONTA	6
2.6. PÄIVÄHOIDON TAVOITTEET	6
3. PÄIVÄHOIDON NYKYTILANNE MÄNTSÄLÄSSÄ	7
3.1. KUNNALLINEN PÄIVÄHOITO	7
3.1.1. <i>Päivähoidon toiminta-ajatus</i>	7
3.1.2. <i>Hoitopaikan hakeminen</i>	7
3.1.3. <i>Perhepäivähoito</i>	8
3.1.3.1. Perhepäivähoito hoitajan kotona	8
3.1.3.2. Ryhmäperhepäivähoito	9
3.1.3.3. Kolmiperhepäivähoito	9
3.1.4. <i>Päiväkotihoido</i>	10
3.1.5. <i>Ostopalvelut</i>	11
3.1.6. <i>Vuorohoito ns. epätyypilliset hoitoajat</i>	12
3.1.7. <i>Erityispäivähoito</i>	12
3.1.8. <i>Esiopetus</i>	14
3.1.9. <i>Päivähoidon henkilöstön määrä</i>	15
3.2. YKSITYINEN PÄIVÄHOITO	16
3.3. KOTIHOIDON TUELLA HOIDETTAVAT LAPSET	18
3.4. PÄIVÄHOIDON HALLINNOLLINEN ORGANISAATIO	18
3.5. KUSTANNUKSET	18
3.6. MÄNTSÄLÄN SEURAKUNNAN KERHOTOIMINTA	19
4. PÄIVÄHOIDON TOIMINTAYMPÄRISTÖN MUUTOKSET 1970-1999	19
4.1. HOITOPAIKKOJEN MÄÄRÄLLINEN RIITTÄVYYS	19
4.2. AUKIOLOAIKOJEN RIITTÄVYYS	21
4.3. ESIOPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN	21
4.3.1. <i>Esiopetuksen opetussuunnitelma</i>	21
4.3.2. <i>Yhteistyötahot</i>	23
4.4. ERITYISPÄIVÄHOIDON JÄRJESTÄMINEN	23
5. PÄIVÄHOIDON TULEVAISUUS/TAVOITE- JA TOIMENPIDEOHJELMA 2000-2005 (2010)	25
5.1. VALTAKUNNAN TASO	25
5.1.1. <i>6-vuotiaiden maksuton esiopetus</i>	25
5.1.1.1. Esiopetusuudistuksen pääasiallinen sisältö	25
5.1.1.2. Esiopetusuudistuksen yksityiskohtaisempi sisältö	26
5.1.1.3. Eduskunnan hyväksymät lausumat perusopetuslain muuttamisen yhteydessä joulukuussa 1999	28
5.1.2. <i>Päivähoidon maksut</i>	28
5.1.3. <i>Subjekttiivinen oikeus</i>	29
5.1.4. <i>Erityispäivähoito</i>	29
5.1.5. <i>Alle kouluikäisten lasten määrä</i>	29
5.1.6. <i>Päivähoidon hallinto</i>	29
5.2. PAIKALLINEN TASO	30
5.2.1. <i>Päivähoidon määrällinen riittävyys/ Rakennusinvestoinnit</i>	30

5.2.1.1. Toimenpide ehdotukset.....	30
5.2.2. Monipuolisen päivähoitotarjonnan takaaminen suunnitelmakaudella.....	32
5.2.2.1. Palvelun tuottaja.....	32
5.2.1.2. Toimenpide ehdotukset.....	33
5.2.3. Erityispäivähoito.....	33
5.2.3.1. Toimenpide ehdotukset.....	33
5.2.4. 6-vuotiaiden maksuton esiopetus.....	34
5.2.4.1. Toimenpide ehdotukset.....	34
5.2.5. Päivähoidon sisällöllinen kehittäminen.....	35
5.2.5.1. Toimenpide ehdotukset.....	35
5.2.6. Päivähoidon henkilöstö.....	36
5.2.6.1. Toimenpide ehdotukset.....	36
5.2.7. Päivähoidon hallinto.....	37
5.2.7.1. Toimenpide ehdotukset.....	37
6. STRATEGIAN TARKISTAMINEN.....	37
7. LAUSUNNOT STRATEGIALUONNOKSESTA.....	38
7.1. LAUSUNTOJEN SISÄLLÖT.....	38

Liitteet:

- 1-3 perusturvapalvelukeskuksen organisaatio/päivähoidon organisaatio
- 4 päivähoiton kustannukset v.1993-1999 (tilinpäätösten mukaan)
- 5 päivähoitomenojen osuus kunnan kokonaismenoista v.1993-1999
- 6 lasten päivähoiton nettomenot vuosina 1990-1999 (tilinpäätösten mukaan)
- 7 päivähoitopaikkojen arvioitu tarve v.1999-2010 (kunnan virallinen väestöennuste)
- 8 päivähoitopaikkojen arvioitu tarve v.1999-2010 (kasvuprosentit perustuvat sivistyspalvelukeskuksen strategiaan)
- 9 väestöennuste vuosille 2000-2010 kunnan johtoryhmä 5.9.2000
- 10 päivähoiton kustannukset 1999 päivähoitomuodoittain

1. Johdanto

Mäntsälässä laadittiin kevään 2000 aikana kuntastrategia. Mäntsälän kunnan visio on kuntastrategian mukaan seuraava:

Mahdollisuuksien Mäntsälä on turvallinen, kilpailukykyinen ja luonnonläheinen kunta lähellä Sinua.

Mäntsälä tarjoaa korkeatasoiset palvelut, liikenne- ja tietoliikenneyhteydet – erinomaiset edellytykset myös yrityksille.

Päivähoidon strategiaa on valmisteltu päivähoiton johtoryhmässä kahden vuoden aikana ja samalla on kehitetty johtoryhmän työskentelyä päivähoiton linjoja luovaan ja niistä vastaavaan suuntaan sekä päivähoiton kokonaisvaltaiseen kehittämiseen perustamalla johtoryhmän työrukkasiksi erityispäivähoidon-, esiopetuksen- ja koulutuksentyöryhmät.

Päivähoidon kehittämisessä on panostettu määrälliseen kehittämiseen, nyt on aika vaihtaa painopistealueeksi päivähoiton sisällöllinen ja laadullinen kehittäminen. Kunnallisen päivähoiton työntekijät ovat 90-luvun lopun kehittäneet toimintatapojaan joustaviksi, asiakkaan tarpeista lähteviksi ja lapsen näkökulman huomioiviksi. Tätä työtä on syytä jatkaa, mutta vielä tavoitehakisemmin ja omaa työtä ja toimintatapoja jatkuvasti arvioiden.

Päivähoidon henkilöstö on sitoutunut ja sitoutuu jatkossakin tarjoamaan nuo kunnan vision sisältämät korkeatasoiset palvelut ja vahvistamaan kunnan kilpailukykyä laadukkaana päivähoiton avulla, mikäli sille osoitetaan riittävät resurssit työn toteuttamiseksi.

Tässä strategiassa ei oteta kantaa tila- ja ruokahuoltokysymyksiin, koska ne ovat Tilapalvelun ja Ruokahuollon yksiköiden vastuulla.

2. Mitä päivähoito on?/Käsitteet

2.1. Yleistä päivähoidosta

Päivähoito = perushoitoa ja kasvatusta sekä opetusta

Päivähoitolain (36/73) ja asetuksen (239/73) mukaan kaikilla alle kouluikäisillä lapsilla on äidin tai isän vanhempainrahakauden päätyttyä oikeus kunnan järjestämään kokopäiväiseen päiväkoti- tai perhepäivähoitopaikkaan.

Kokopäivähoitossa lapsen hoitoaika saa yleensä jatkua yhtäjaksoisesti enintään kymmenen tuntia vuorokaudessa ja osapäivähoitossa enintään viisi tuntia.

Kunnan on pyrittävä järjestämään päivähoito siten, että se tarjoaa lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopivan hoitopaikan ja jatkuvan hoidon sinä vuorokauden aikana, jona sitä tarvitaan.

Kunnan on huolehdittava siitä, että päivähoitoa voidaan antaa lapsen äidinkielenä olevalla suomen-, ruotsin- tai saamenkielellä. Päivähoidon tulee myös edistää romanien ja eri maahanmuuttajaryhmien lasten kielen ja kulttuurin tukemista.

Kunnan on huolehdittava siitä, että lasten päivähoitoa on saatavissa kunnan järjestämänä siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa oleva tarve edellyttää.

Päivähoitomuodot:

- **Perhepäivähoito (hoitajan kotona, ryhmäperhepäivähoitona ja kolmiperhehoitona)**
- **Päiväkotihoito**

2.2. *Päivähoidon henkilöstö*

Lasten päivähoidon henkilöstön mitoituksesta ja kelpoisuusvaatimuksista suhteessa päivähoidossa olevien lasten määrään on säädetty asetuksella (Asetus lasten päivähoitosta 239/1973).

Päivähoidon hoito- ja kasvatustehtävissä olevien henkilöiden ammatillinen kelpoisuus on säädetty myös asetuksella (Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehdot 804/92).

2.3. *Päivähoidon maksut*

Päivähoitopalvelut ovat maksullisia. Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (734/1992) sisältää säädökset kunnallisista päivähoitomaksuista ja maksujen perusteena olevista tuloista.

Asetus sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista (912/92) tarkentaa päivähoitomaksujen määräytymistä.

2.4. *Pienten lasten hoidon järjestämistä koskeva lainsäädäntö*

*Laki (36/73) ja asetus (239/73) lasten päivähoitosta.

*Laki lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta (1128/96) astui voimaan 1.8.1997.

Pienten lasten hoidon tukijärjestelmän tarkoituksena on tukea perheitä lastensa hoidossa ja kasvatuksessa.

Vanhemmat voivat joko valita lapselleen kunnan järjestämän päivähoitopaikan, hoitaa lasta kotihoidon tuella tai järjestää päivähoidon yksityisen hoidon turvin vanhempainrahakauden päättymisestä siihen saakka, kunnes lapsi siirtyy oppivelvollisena kouluun (=valintaoikeus).

Vanhemmilla (tai muulla huoltajalla) on **oikeus** saada lapselleen **kunnan järjestämä päiväkotitai perhepäivähoitopaikka**.

Kunnan järjestämän päivähoidon vaihtoehtona perhe voi valita

* **Lasten kotihoidon tuen**, jos perheessä on alle 3-vuotias lapsi. Silloin oikeus tukeen on myös perheen muista alle kouluikäisistä lapsista.

* **Yksityisen hoidon tuen**, jos perheen alle kouluikäistä lasta hoitaa kunnan hyväksymä yksityisen hoidon tuottaja. Hoidon tuottaja voi olla yksityinen päiväkotitai perhepäivähoitaja tai perheeseen työsuhteessa oleva hoitaja.

Perhe ei voi saada samanaikaisesti sekä kotihoidon tukea että yksityisen hoidon tukea. Jos lapsi on kunnan järjestämässä osatai kokoaikaisessa päivähoidossa, hänestä ei voi samalta ajalta saada lasten kotihoidon tukea eikä yksityisen hoidon tukea.

* Poikkeuksena tästä tukea voidaan kuitenkin maksaa, kun lapsi osallistuu osapäiväiseen kunnan järjestämään esiopetukseen tai aloittaa koulun ennen oppivelvollisuuden alkamista.

2.5. Yksityisen päivähoidon valvonta

Yksityisen päivähoidon valvonta kuuluu yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annetun lain mukaan sille kunnalle, jossa palvelu annetaan (Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta 603/96).

2.6. Päivähoidon tavoitteet

Päivähoitolain mukaan päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoidossa olevien lasten koteja heidän kasvatustehtävässään ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä. Päivähoitolaki (§2a) sisältää myös päivähoidon yleiset kasvatustavoitteet.

3. Päivähoidon nykytilanne Mäntsälässä

3.1. *Kunnallinen päivähoito*

3.1.1. Päivähoidon toiminta-ajatus

Päivähoidon tehtävänä on tukea vanhempia heidän kasvatustehtäväänsään ja yhdessä perheiden kanssa edistää lapsen persoonallisuuden tasapainoista kehitystä (Perusturvalautakunta 22.11.1995).

Päivähoidon käytännön toimintaan vaikuttavat kunkin toimintayksikön erityispiirteet ja osaaminen sekä se millaisia lapsiryhmiä siellä toimii. Päivähoidon toiminnassa pyritään mahdollisimman turvallisessa ympäristössä antamaan lapselle hänen kehitystasoaan vastaavia oppimiskokemuksia leikkien, tutkien ja kokeillen.

Suunnitelmallisella työtavalla pyritään ennaltaehkäisemään oppimisvaikeuksia.

Päivähoidossa toteutetaan moniammatillista yhteistyötä. Päivähoidolle todella tärkeitä yhteistyökumppaneita ovat mm. perheneuvola, lastenneuvola, sosiaalityö, terveydenhuollon erityistyöntekijät ja koulut.

Päivähoidon henkilöstö ja perheet selvittävät lapsen kasvuun ja kehitykseen sekä perheiden elämäntilanteisiin liittyviä asioita. Jokaisen lapsen vanhemman kanssa käydään vähintään kerran toimikaudessa tavoitteellinen kasvat keskustelu.

Joissakin päiväkodeissa toimii vanhempaintoimikunta.

3.1.2. Hoitopaikan hakeminen

Päivähoitopaikkaa voi hakea ympäri vuoden, kuitenkin viimeistään neljä kuukautta ennen hoidon tarpeen alkamista. Jos päivähoitoa tarvitaan vanhemman työllistymisen, koulutuksen tai opintojen vuoksi eikä hoitotarpeen alkamisajankohta ole ennakoitavissa,

tulee hoitopaikkaa hakea viimeistään kahta viikkoa ennen kuin lapsi tarvitsee hoitopaikan.

Hakulomakkeita kunnallista päivähoitopaikkaa varten saa kunnan palvelupiste Vinkistä, päivähoitotoimistosta ja päiväkodeista.

Muutoksenhaku päivähoitopäätökseen

Kunnan viranhaltijan tekemään valintaoikeuden piirissä olevan lapsen päivähoitopäätökseen tyytymättömällä on oikeus saada asiansa kunnan perusturvalautakunnan käsiteltäväksi, kun päätös koskee lapsen päivähoitoon ottamista. Muutosvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä, kun päätös on saatu tiedoksi. Tarkemmat ohjeet menettelystä saa päätöksestä tai ao. toimielimeltä. Jos henkilö on tyytymätön kunnan toimielimen tekemään päätökseen, siihen voi hakea valittamalla muutosta lääninoikeudelta 30 päivän kuluessa toimielimen päätöksen tiedoksisaamisesta.

3.1.3. Perhepäivähoito

Perhepäivähoito voidaan järjestää hoitajan kotona ja/tai ryhmäperhepäivähoitona sekä kolmiperhehoitona.

3.1.3.1. Perhepäivähoito hoitajan kotona

Perhepäivähoito tapahtuu hoitajan omassa kodissa. Yhdellä perhepäivähoitajalla voi olla yhtä aikaa hoidossaan enintään neljä alle kouluikäistä lasta kokopäivähoidossa ja yksi esiopetuksessa oleva tai koulunkäynnin aloittanut lapsi osapäivähoidossa, mukaan luettuna myös hoitajan omat alle kouluikäiset lapset.

Mäntsälässä kaikki vakinaisessa työsuhteessa olevat perhepäivähoitajat ovat käyneet perhepäivähoitajan kurssin tai heillä on muu soveltuva koulutus.

Kunnallisten kotona työskentelevien perhepäivähoitajien määrä kesäkuussa 2000 on 44.

3.1.3.2. Ryhmäperhepäivähoito

Ryhmäperhepäivähoito on perhepäivähoitoa, joka tapahtuu kunnan sille osoittamassa tilassa: ryhmäperhepäivähoitokodissa.

Ryhmäperhepäivähoidossa henkilöstön kelpoisuusvaatimukset ovat samat kuin perhepäivähoidossa.

Ryhmäperhepäivähoitokodissa voi kaksi hoitajaa samanaikaisesti hoitaa enintään kahdeksaa lasta, sekä näiden lisäksi kahta esiopetuksessa olevaa tai koulunkäynnin aloittanutta lasta osapäiväisesti.

Erityisistä syistä voi kolme hoitajaa hoitaa samanaikaisesti enintään kahtatoista lasta. Tällöin tulee yhdellä hoitajalla olla päiväkodin hoito- ja kasvatustehtävässä olevalta henkilöltä edellytetty ammatillinen kelpoisuus.

Kunnalliset ryhmäperhepäivähoitopaikat Mäntsälässä kesäkuussa 2000

- Mesipolku, Mesipolku 2 F 6
- Mikkosentie, Mikkosentie 13 as 6
- Mustamäki, Pukkimäentie 4 C 25
- Mäntymäki, Mäntymäentie (toiminta lakkaa 1.8.2000 ja jatkuu samoissa tiloissa Taikametsän päiväkodin yhtenä ryhmänä
- Ohkola, Kaarikuja 2, 04500 KELLOKOSKI
- Onnimanni, Keskustie 18 as 10
- Peukaloiset, Ullantie 7 as 5
- Pilvikirsikka, Ullantie 7 as 1
- Saari, Leissantie
- Tammerho (perhepäivähoidon varakoti), Mestarinkuja 3 A
- Tapiola, Heikinkuja 4

3.1.3.3. Kolmiperhepäivähoito

Kolmiperhepäivähoito on perhepäivähoitoa, jossa hoitaja hoitaa yhden tai useamman perheen lapsia vuoroviikoin heidän omissa kodeissaan.

Mäntsälässä oli kolme kunnallista kolmiperhepäivähoitajaa kesäkuussa 2000.

MÄNTSÄLÄN KUNNALLISET PERHEPÄIVÄHOITOPAIKAT 1992 LÄHTIEN

Perhepäivähoitopaikat	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Lapsia (kp)			178	229	258	293	319	297
Lapsia (op)			21	26	36	26	28	14
Yht.	347	307	199	255	294	319	347	311

kp=kokopäivähoito
op=osapäivähoito

Vuosina 1993 ja 1994 irtisanottiin perhepäivähoitajia kunnan taloudellisesta tilanteesta johtuen, joten perhepäivähoitopaikat vähenivät noin 150 paikalla.

3.1.4. Päiväkotihoito

Päiväkodin on järjestettävä toimintansa kalenterivuoden aikana ja aukioloaikansa vuorokaudessa paikallisen tarpeen mukaan.

Päiväkodissa joka kolmannella hoito- ja kasvatustehtävissä työskentelevällä tulee olla tehtävään soveltuva vähintään opistoasteinen sosiaali- tai terveydenhuoltoalan tai muun alan ammatillinen tutkinto (esim. lastentarhanopettaja, sosiaalikasvattaja).

Muilla päiväkodin hoito- ja kasvatustehtävissä työskentelevillä on kelpoisuusehtona tehtävään soveltuva vähintään kouluasteinen sosiaali- tai terveydenhuoltoalan tai muun alan ammatillinen tutkinto (esim. lastenhoitaja, päivähoitaja, lähihoitaja).

Hoito- ja kasvatushenkilöstön lisäksi päiväkodeissa tarvitaan henkilöstöä siivous-, ruokahuolto- ja avustustehtäviin.

Asetus lasten päivähoidosta määrittelee henkilöstön mitoituksen suhteessa lasten määrään. Päiväkodeissa on hoito- ja kasvatustehtävissä vähintään yksi henkilö:

- enintään neljää alle 3- vuotiasta kokopäivähoidossa olevaa lasta kohden,
- enintään seitsemää yli 3- vuotiasta kokopäivähoidossa olevaa lasta kohden,
- enintään kolmeatoista yli 3- vuotiasta osapäivähoidossa olevaa lasta kohden

Jos lasten keskimääräiset hoitopäivät ovat jatkuvasti huomattavasti vähäisemmät kuin toimintapäivät, kunta voi poiketa edellä olevista suhdeluista. Lapsia ei kuitenkaan saa olla jatkuvasti yhtäaikaisesti hoidossa enemmän kuin suhdeluku sallii.

Jos päiväkodissa on yksi tai useampia erityisen hoidon ja kasvatuksen tarpeessa olevia lapsia, tämä on otettava huomioon hoidettavien lasten lukumäärässä ja hoito- ja kasvatustehtävissä työskentelevien henkilöitten määrässä, jos päiväkodissa ei ole tällaista lasta varten erityistä avustajaa (Asetus lasten päivähoidosta 239/1973).

Kunnalliset päiväkodit Mäntsälän alueella:

- Amanda, Haapajunttilantie 13
- Anttila, Mikkolantie 5
- Mustamäki, Pukkimäentie 4
- Saviaho, Tasalantie 4, 04500 KELLOKOSKI
- Taikametsä, Mäntymäentie 9
- Anderstorp, Kaakkumäentie 10

MÄNTSÄLÄN KUNNALLISET PÄIVÄKOTIPAIKAT 1992 LÄHTIEN

Päiväkotipaikat	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Lapsia (kp)			161	164	149	185	220	245
Lapsia (op)			23	29	53	41	36	36
Yht.	186	204	184	193	202	226	256	281

kp=kokopäivähoito
op=osapäivähoito

Vuoden 1994 alusta lakkautettiin Mäntymäen päiväkodin toiminta ja samalla irtisanottiin päiväkotihenkilöstöä.

3.1.5. Ostopalvelut

Päivähoitopalveluita on myös ostettu yksityisiltä perhepäivähoitajilta.

Päivähoito ostopalveluna on vähentynyt johtuen yksityisen hoidon tuen käyttöönotosta.

MÄNTSÄLÄN OSTOPALVELUPAIKAT 1992 LÄHTIEN

Ostopalvelupaikat	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Yht.	6	10	10	5	6	16	1	5

3.1.6. Vuorohoito ns. epätyypilliset hoitoajat

Päivähoitolain mukaan kunnan tulee järjestää päivähoitoa sinä vuorokauden aikana, kun sitä tarvitaan.

Epätyypillisellä hoitoajalla tarkoitetaan pääsääntöisesti klo 18.00 jälkeen ja/tai viikonloppuisin tapahtuvaa hoitoa. Tällä hetkellä ilta- ja viikonloppuhoito on keskitetty ryhmäperhepäivähoitoon.

Vuorohoitoa tarjotaan kesäkuussa 2000 kunnallisessa päivähoitossa kahdessa ryhmäperhepäivähoitokodissa (Onnimanni ja Pilvikirsikka). Vuorohoitoa tarjoava ryhmäperhepäivähoitokoti on tarvittaessa auki klo 05.30-22.00 välisenä aikana.

Viikonloppuhoitoa tarjotaan Onnimannin ryhmäperhepäivähoitokodissa käytännön tarpeiden mukaan. (Vuonna 1999 oli lapsia viikonloppuhoidossa miltei joka viikonloppu kesän viiden viikon ja joulun viikon taukoa lukuun ottamatta). Syksyllä 2000 alkoi Anderstorpin kiinteistön peruskorjaus, joka valmistui marraskuussa 2000.

Anderstorpin päiväkotit tulevat toimimaan vuorohoitoa tarjoavana päiväkotina ja sinne tullaan keskittämään viikonloppuhoito. Yöhoidon tarvetta on yksittäisinä öinä ja se pyritään järjestämään yksityisen hoidon turvin. Mikäli yöhoidon tarve kasvaa joudutaan tilanne arvioimaan uudelleen.

3.1.7. Erityispäivähoito

Erityispäivähoito= päivähoitoa ja kuntoutusta tarkoin mietityin, yksilöllisin tavoittein

Erityispäivähoito on päivähoidon sisällä oleva kokonaisuus. Jos lapsen hoito ja kasvatustarpeet edellyttävät, voidaan päivähoito järjestää erityispäivähoitona.

Erityispäivähoidon tehtävänä on ennaltaehkäistä, havaita ja hoitaa erilaisia lapsen kehitykseen ja kasvuun liittyviä viivästyksiä sekä häiriöitä.

Erityispäivähoito on osa lapsen kuntoutustoiminnan kokonaisuutta sekä eräs lastensuojelun tukitoimi.

Erityisen hoidon ja kasvatustarpeessa olevilla lapsilla tarkoitetaan lapsia, jotka fyysisen, psyykkisen ja/tai sosiaalisen kehityksensä takia tarvitsevat erityisiä hoidollisia, kasvatuksellisia ja/tai opetuksellisia toimenpiteitä kehityksensä tueksi.

Seurantalapsi päivähoitossa tarkoittaa lasta, jonka kehitystä seurataan jonkin häiriö- tai viive-epäilyn vuoksi ja lasta ei ole vielä ohjattu tutkimuksiin tai tutkimukset eivät ole vielä alkaneet. Seurantalasta ei siis vielä ole diagnosoitu vaan hänen kohdallaan on olemassa vahva häiriö- tai viive-epäily.

Tutkimuslapsi päivähoitossa tarkoittaa lasta, joka on ohjattu seurannan jälkeen asianmukaisesti tutkimuksiin ja tutkimukset jatkuvat.

Lausuntolapsi päivähoitossa tarkoittaa lasta, jolla on lääkärin tai muun asiantuntijalausunnan mukaan tarvetta erityishoitoon tai kasvatukseen.

Jokaiselle erityistä hoitoa ja kasvatustarpeesta tarvitsevalle lapselle, joka on otettu päivähoitoon erityisen hoidon ja kasvatustarpeen perusteella on laadittava kuntoutussuunnitelma (Laki lasten päivähoitolain muutoksesta 1119/85, 7a§).

Tällä hetkellä suurin osa erityistä hoitoa ja kasvatustarpeesta tarvitsevista lapsista on integroituneena ns. normaaleihin päiväkotiryhmiin tai ryhmäperhepäivähoitoryhmisiin.

Päivähoitoon tulee enenevässä määrin lapsia, joilla on lausunto henkilökohtaisen avustajan tai muun yksilöllisen päivähoitoratkaisun tarpeesta (esim. pienryhmä). Kaikkiin tarpeisiin ei ole pystytty vastaamaan.

Kesken toimintakauden esiin tulleeseen erityispäivähoidon tarpeeseen on ollut päivähoitopaikkavajeesta johtuen joskus mahdotonta vastata. Päivähoitopaikkaa ei ole pystytty tarjoamaan siten, että olisi voitu ottaa huomioon riittävästi lapsen erityisen tuen ja kuntoutuksen tarve. Kuitenkin mitä aikaisemmin lapsi saa tarvitsemaansa tukea ja kuntoutusta, sitä parempi on lapsen hoitoennuste.

Jakamalla päivähoitoryhmät toiminnallisesti kahtia aamupäivien ajaksi ja ottamalla toimitilat maksimaalisesti käyttöön on pystytty muodostamaan pienryhmiä. Pienryhmien tarve on kuitenkin suurempi kuin mahdollisuudet niiden käyttöönottoon.

3.1.8. Esiopetus

Esiopetusta järjestetään Mäntsälän kunnassa osana muuta päivähoitoa. Esiopetus on lapsiryhmässä annettavaa suunnitelmallista opetusta ja kasvatusta, joka tukee kunkin lapsen yksilöllistä kasvua ja kehitystä.

Joissakin kunnissa kuusivuotiaiden esiopetus toteutetaan vaihtoehtoisesti koulutoimen järjestämänä.

Esiopetus on työskentelytavoiltaan kokonaisvaltaisempaa ja leikinomaisempaa kuin alkuopetus, mutta tavoitteeltaan paljolti yhteneväistä.

Hyvin suunniteltu esiopetus kulkee lapsen kehityksen edellä tarjoten elämyksiä, kokemuksia ja haasteita houkutellen lasta oppimiseen.

Esiopetuksen tavoitteet

Esiopetuksen tavoitteena on, että lapsi

- **oppii hyväksymään ja ymmärtämään itseään ja toisia ihmisiä**

- lapsi pystyy hahmottamaan omaa minäänsä

- lapsi pystyy myönteiseen itsearviointiin

- lapsi kokee itsensä arvokkaaksi ja pystyy antamaan arvon toisellekin

- **oppii sosiaalisia perustaitoja**

- lapsi pystyy toimimaan ryhmässä

- lapsi osaa ottaa huomioon toiset erilaisissa tilanteissa

- lapsi osaa erottaa oikean ja väärän

- lapsi suhtautuu terveellä tavalla niin onnistumiseen kuin epäonnistumiseenkin

- **saa hyvät oppimisedellytykset koulunkäyntiinsä**

- lapsi osaa keskittyä ja ottaa vastaan ohjeita

- lapsi tottuu työskentelyaikojen ja työskentelytehtävien rytmityksiin

- lapsi innostuu kehittämään omatoimista ongelmaratkaisutaitoaan

- lapsi rohkaistuu käyttämään taitojaan monipuolisesti

ESIOPETUKSESSA OLEVIEN LASTEN MÄÄRÄ 30.9.2000

	LAPSI
Kunnalliset päiväkodit	119
Kunnalliset ryhmäpph	42
Yksityiset päiväkodit	31
Seurakunnan kerhot	85
Ei tietoa	12
6-vuotiaita 30.9.2000 yht.	289
Yht.	289

3.1.9. Päivähoidon henkilöstön määrä**KUNNALLISEN PÄIVÄHOIDON HENKILÖSTÖ 1992 LÄHTIEN**

Kunnallisen päivä-	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999
hoidon henkilöstö	157,83	135,5	92,5	99,5	119,5	139,6	146,5	156

Mäntsälän kunnan päivähoidon virka/työsuhteessa olevien henkilöiden virka/työsuhde nimikkeiden jakautuminen (1.1.1999).

Päivähoidon ohjaaja	1
Perhepäivähoidon ohjaaja	3
Kiertävä erityislastentarhanopettaja	1
Päiväkodin johtaja-lastentarhanopettaja	5
Lastentarhanopettaja	14
Lastenhoitaja/päivähoitaja	36
Perhepäivähoitaja	48
Kiertävä perhepäivähoitaja	1
Kiertävä päivähoitaja	2
Ryhmäperhepäivähoitaja	24
Kolmiperhepäivähoitaja	1
Vammaisen lapsen avustaja	6
Muut	14
Yht.	156

3.2. *Yksityinen päivähoito*

Vuoden 1997 alusta tuli voimaan uusi yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta annettu laki, joka päivähoitolain ohella määrittelee sen, mitä vaatimuksia yksityisille palveluille asetetaan.

1.8.1997 alkaen tuli voimaan pienten lasten hoidon tukijärjestelmää koskenut uudistus, jossa perheellä on lakiin perustuva subjektiivinen oikeus valita alle kouluikäiselle lapselle

- **kunnan järjestämä päivähoito**
- **kotihoidon tuki**
- **yksityisen hoidon tuki (valtakunnallinen ja kunnallinen yksityisen hoidon tuen kuntalisä)**

Yksityisen päivähoiton tuottaja voi olla

- **lasten päivähoitosta annetun lain mukaisen ilmoituksen tehnyt yksityinen henkilö tai yhteisö, joka korvausta vastaan harjoittaa lasten päivähoitotoimintaa.** Ilmoitus on tehtävä kunnan päivähoitosta vastaavalle perusturvalautakunnalle viimeistään kahden viikon kuluessa toiminnan aloittamisesta. Lautakunnan on pidettävä luetteloa yksityisistä päivähoiton harjoittajista.

- **yksityinen henkilö, joka on tehnyt vanhemman kanssa vähintään kuukauden kestävän työsopimuksen** lapsen hoidosta; ei kuitenkaan saman perheen jäsen.

Yksityisessä päiväkotij- ja perhepäivähoidossa olevat lapset, jotka ovat päivähoitolain mukaisen valintaoikeuden piirissä, ovat oikeutettuja yksityisen hoidon tukeen. Edellytyksenä kuitenkin on, että perhe ei yhdenkään lapsen osalta saa kotihoidon tukea.

Kunta vastaa kokonaisuudessaan yksityisen hoidon tuen rahoituksesta.

Lakiin perustuvan yksityisen hoidon tuen hoitoraha on (700mk/lapsi/kk) ja tulosidonnaisen hoitolisä (0-800mk/lapsi/kk). Sen lisäksi Mäntsälän kunta maksaa yksityisen hoidon tuen kuntalisää.

YKSITYISEN HOIDON TUEN KUNTALISÄ 1.8.2000 ALKAEN

HOITOMUOTO	IKÄ	TUKI/KK
ryhmäperhepäivähoito		
Kokopäivähoito	alle 7v.	1 300 mk
Osapäivähoito	alle 7v.	250 mk
päiväkotihoido		
Kokopäivähoito	alle3v.	1 800 mk
Kokopäivähoito	3-6v	1 300 mk
Osapäivähoito	alle 7v.	250 mk
Perhepäivähoito/lapsen omassa kodissa	alle 3v.	700 mk
tap.hoito vieras hoitaja ei saman talouden jäsen	yli 3v.	700 mk

Yksityisen hoidon tuen maksatus on ohjattu pääosin tapahtuvaksi Kansaneläkelaitoksen kautta. Tuki maksetaan myös kotikunnan ulkopuolella toteutuvaan yksityiseen päivähoitoon.

Jos tuki ei kata koko päivähoitomaksua, perhe maksaa palveluntuottajalle osuuden, joka jää jäljelle päivähoitomaksusta tuen jälkeen.

Mäntsälän maksama kuntalisä on pyritty muodostamaan siten, että yksityisen päivähoiton asiakasmaksu muodostuu suunnilleen samansuuruiseksi kuin kunnallisessa päivähoitossa.

Yksityiset päiväkodit Mäntsälän alueella:

- Englanninkielinen Montessorileikkikoulu, Vanha Porvoontie 21
- Omenapuu, Mäntymäentie 9
- Satuleijona, Arvonkuja 2 ja Osuustie 1

Yksityinen ryhmäperhepäivähoito Mäntsälän alueella:

- Sälinkään ryhmäperhepäivähoito, Kaanaantie 65 B, 04740 SÄLINKÄÄ

MÄNTSÄLÄN YKSITYISEN HOIDON TUEN PAIKAT 1994 LÄHTIEN

Päiväkotipaikat	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Lapsia (kp)	24	28	23	83	75	
Lapsia (op)	3	3	39	20	19	
Yht.	27	31	62	103	94	131

kp=kokopäivähoito

op=osapäivähoito

Perhepäivähoitopaikat	1994	1995	1996	1997	1998	1999
Lapsia (kp)	10	45	120	151	148	
Lapsia (op)	0	5	29	7	3	
Yht.	10	50	149	158	151	142

kp=kokopäivähoito

op=osapäivähoito

3.3. Kotihoidon tuella hoidettavat lapset

Kunta vastaa kokonaisuudessa kotihoidon tuen rahoituksesta. Tuki koostuu lakiin perustuvasta hoitorahasta ja tulosidonnaisesta hoitolisästä. Kotihoidon tuen maksatuksen hoitaa Kansaneläkelaitos.

Lasten kotihoidon tuen saamisen edellytyksenä on, että perheessä on **alle 3-vuotias** lapsi, **jota ei hoideta kunnan järjestämässä päivähoitossa**. Kotihoidon tukea maksetaan myös perheen muista **alle kouluikäisistä lapsista**, jotka hoidetaan samalla tavalla.

- Kotihoidon tukea voidaan maksaa kuitenkin, jos lapsi on osapäiväisessä kunnan järjestämässä esiopetuksessa vuotta ennen kouluun menoa, tai jos lapsi aloittaa koulunkäynnin 6-vuotiaana eli vuotta ennen oppivelvollisuuden alkamista.

Mäntsälän kunta ei maksa kotihoidon tuen kuntalisää.

3.4. Päivähoidon hallinnollinen organisaatio

Päivähoito on perusturvalautakunnan alaista toimintaa. Perusturva-palvelukeskusta johtaa palvelukeskuksen päällikkö .

Palvelukeskuksen organisaatio on esitetty liitteessä no.1-3

Päivähoito kuuluu perhepalvelujen yksikköön, josta vastaa sosiaali-johtaja. Päivähoidosta vastaa päivähoiton ohjaaja.

Päiväkodinjohtajista neljä toimii päiväkodinjohtajan tehtävien ohella lapsiryhmässä lastentarhanopettajana. Yksi päiväkodinjohtaja on hallinnollinen johtaja, hänen vastuualueeseensa kuuluu yksi päiväkotitoiminta, kahdeksan ryhmäperhepäivähoitokotia sekä kiertävä perhepäivähoitaja ja kiertävät päivähoitajat.

Perhepäivähoidon ohjaajien vastuulla on yksityinen ja kunnallinen hoitajien kotona tapahtuva perhepäivähoito sekä yksi ryhmäperhepäivähoitokoti kullakin omalla alueellaan .

Kiertävän erityislastentarhanopettajan vastuualueena on erityispäivähoito sekä kunnallisessa että yksityisessä päivähoitossa.

3.5. Kustannukset

Päivähoidon kustannuksia koskevat tiedot ovat strategian liitteissä 4-6 ja 10.

3.6. *Mäntsälän seurakunnan kerhotoiminta*

Mäntsälässä ei ole kunnallista kerho- tai leikkitoimintaa. Mäntsälän seurakunta on toiminut aktiivisesti tuottamalla ja kehittämällä kerhotoimintaa alle kouluikäisille

Mäntsälän seurakunnan päiväkerhoryhmät kokoontuivat kaudella 1999-2000 kirkonkylässä Koivulan kerhotalossa ja Mustamäessä.

Sivukylien päiväkerhot kokoontuivat Hautjärvellä, Nummisissa, Levannolla, Jokelanseudulla, Hyökännummella ja Sälinkäällä.

SEURAKUNNAN PÄIVÄKERHOLAISTEN MÄÄRÄT 1996-1999

Kerhotoiminta	1996	1997	1998	1999
Musiikkikerhot	240	178	148	
Päiväkerhot	493	499	499	585
Perhekerhot (lapsia)	147	150	95	1569
(aikuisia)	73	75	48	810

vuonna 1999 tapahtui perhekerhojen osalta muutos tilastointitavassa ja musiikkikerhojen lapsimäärät sisältyvät päiväkerhoihin

4. Päivähoidon toimintaympäristön muutokset 1970-1999

4.1. *Hoitopaikkojen määrällinen riittävyys*

Päivähoito on laajentunut määrällisesti vuoden 1973 päivähoitolain voimaantulon jälkeen. 1960-luvulla teollisuuden lisääntyessä ja työvoimapulan myötä alettiin kehittää ja luoda kunnallista päivähoitojärjestelmää. 1970-luvun loppu ja 1980-luvun alku olivat kunnille voimallisen päivähoiton määrällisen kehittämisen aikaa. Vuosina 1993 ja 1994 Mäntsälässä vähennettiin päivähoitopaikkoja ja hoitopaikka taattiin vähennysten jälkeen kaikille alle kolmevuotiaille sekä erityistä hoitoa ja -kasvatusta tarvitseville lapsille, joka oli silloin voimassa olevan päivähoitolain velvoite.

Supistaessaan kunnallisten päivähoitopaikkojen määrää vuonna 1994, Mäntsälän kunta lähti tukemaan taloudellisesti yksityistä päivähoitoa kunnallisen päivähoiton vaihtoehtona.

Lasten määrä on päivähoidossa (kunnallinen ja yksityinen) kääntynyt viime vuosina nousuun, osittain subjektiivisen oikeuden myötä, osittain työttömyyden vähentyessä. Paikkatarpeeseen vaikuttavat myös oleellisesti syntyvyys, muuttoliike ja muutokset päivähoitoa käyttävien lasten suhteellisessa osuudessa alle kouluikäisistä.

PÄIVÄHOITOA KÄYTTÄVIEN LASTEN SUHTEELLINEN OSUUS ALLE KOULUIKÄISISTÄ MÄNTSÄLÄSSÄ 1995 LÄHTIEN

	kunnal.ja yksit.ph:ssa	asukkaista 0-6v	ph:ssa 0-6 vuotiaista%	asukkaista 1-6v	ph:ssa 1-6 vuotiaista%
1995	534	1748	30,5	1508	35,4
1996	713	1739	41	1521	46,9
1997	822	1728	47,6	1537	53,5
1998	849	1707	49,7	1503	56,5
1999	870	1756	49,5	1514	57,5

Päivähoitoa käyttävien suhteellinen osuus 1-6- vuotiaista on kasvanut viiden vuoden aikana yhteensä 12,1 prosenttia.

MÄNTSÄLÄN PÄIVÄHOITOPAIKAT (LAPSIA) 1992-99 (kunnalliset tai kunnan tukemat)

Vuosi	Päiväkoti- paikat	Perhepäivä- hoitopaikat	Ostopal- velupaikat	Kunnalliset paikat	Palvelu- rahapai- kat/*	Paikat yhteensä
	kunnalliset	kunnalliset		yhteensä		
1992	186	347	6	539	0	539
1993	204	307	10	521	0	521
1994	184	199	10	393	30	423
1995	193	255	5	453	55	508
1996	202	294	6	502	205	707
1997	226	319	16	561	261	822
1998	256	347	1	604	245	849
1999	281	311	5	597	273	870

* 1.3.1995 - 31.7.1997 palvelurahakokeilu, 1.8.1997 alkaen yksityisen hoidon tuella tuetut paikat

Päivähoitopaikat ovat lisääntyneet viiden viimeisen vuoden aikana 441 paikalla, eli paikkojen määrä on käytännössä kaksinkertaistunut. Samanaikaisesti kunnan taloudellinen tilanne on ollut erittäin kireä ja tästä johtuen päädyttiin perustamaan investointikustannuksiltaan edullisia ryhmäperhepäivähoitokoteja. Käyttökustannukset ovat osoittautuneet saman suuruisiksi tai suuremmiksi kuin päiväkodeissa.

Yksityinen palvelutuotanto on vahvistanut asemaansa samanaikaisesti. Yksityisten päivähoitopalvelujen osuus koko palvelutuotannosta on noin 30 prosenttia.

4.2. *Aukioloaikojen riittävyys*

Lasten päivähoitoasetuksen mukaan lapsen päivähoitopäivä saisi olla enintään 10 tuntia.

Vanhempien epäsäännöllisistä työajoista johtuen kunnallisen päivähoiton aukioloaikoja on tarkasteltu vuosittain ja päivähoitoa on pyritty tarjoamaan kulloisenkin tarpeen mukaan päivähoiton henkilöstöresurssit huomioiden.

Kunnallisista päiväkodeista yksi on tarjonnut hoitoa klo.6-18 ja toimikaudella 2000-2001 laajennetaan kahden päiväkodin aukioloaikoja kokeiluluontoisesti siirtämällä näihin päiväkoteihin ryhmäperhepäivähoidosta vapautuvia henkilöstöresursseja.

Yksi yksityinen päiväkotitarjoaja tarjoaa päivähoitopalveluja klo. 6-18.

Ilta- ja viikonloppuhoidon tarve on lisääntynyt Mäntsälässä viime vuosina, koska yhä useampien vanhempien työajat ovat epäsäännöllisiä mm. kauppojen aukioloaikojen laajentumisesta johtuen.

Marraskuussa 2000 avautui Anderstorpin päiväkotitarjoaja, jonne siirtyi Onnimannissa aiemmin tarjottu vuoro- ja viikonloppuhoito.

Mäntsälässä on yksittäisiä yksityisiä perhepäivähoitajia, jotka hoitavat lapsia myös iltaisin ja viikonloppuisin. Mäntsäläläiset käyttävät myös Kellokoskella sijaitsevan yksityisen ryhmäperhepäivähoitokodin palveluja ns. epätyypillisinä hoitoaikoina.

4.3. *Esiopetuksen järjestäminen*

4.3.1. *Esiopetuksen opetussuunnitelma*

Yhteistyötä eri esiopetusta antavien yksiköiden kanssa on tehostettu laatimalla yhdessä lapsen motorisen, emotionaalisen ja sosiaalisen kehityksen kokonaissuunnitelma. Opetussuunnitelman laadinnassa olivat mukana koulun, päivähoiton, seurakunnan ja vanhempien edustajat. Kukin yksikkö laatii kokonaissuunnitelman pohjalta omaa toimintaansa koskevan esiopetuksen yksikkökohtaisen suunnitelman.

4.3.2. Yhteistyötahot

Vanhemmat, koti

Esiopetuksen yhteistyötahoista merkittävien ovat lapsen **vanhemmat (tai huoltajat)**. Kyseessä on ”yhteinen” lapsi, jonka ensisijainen kasvatusvastuu on kodilla. Esiopetus tukee kotoa saatua kasvatusta ja samalla tuetaan myös vanhemmuutta.

Yhteistyömenetelmiä ovat vuorovaikutus ja luottamukselliseen suhteeseen pyrkiminen. Tähän ovat käytettävissä olevia keinoja mm. kahdenkeskeiset keskustelutilaisuudet, vanhempainillat, avoimien ovien tilaisuudet, erilaiset tiedotteet ja tiedotustilaisuudet, lapsen kasvatuksen ja opetuksen yhteinen suunnittelu, jne.

Koulu

Toinen tärkeä yhteistyökumppani on **koulu**. Esiopetus, koti ja koulu muodostavat toimintakolmion siksi, että esiopetuksessa havaittujen asioiden viestittäminen koululle onnistuu vain yhdessä vanhempien kanssa.

Yhteistyömenetelmiä koulun kanssa ovat läheiset toimintatilat, yhteiset toiminnot (esim. vierailut, tilaisuudet, esiintymiskäynnit, retket, tutustumispäivät sekä opettajien kierrätys esiopetukseen ja koulun välillä), läheinen yhteistyö esiopetuksen ohjaajien ja koulun opettajien välillä (esim. yhteiset koulutustilaisuudet, säännölliset tapaamiset, yhteistyöprojektit) sekä päättäjien riittävä informointi yhteistyön merkityksestä ja toimivuudesta.

Muut yhteistyötahot

Kahden edellä mainitun lisäksi lapsen elämään vaikuttavat monet muut tahot, jotka on syytä esiopetuksessakin ottaa huomioon. Nämä yhteistyötahot on tiedostettava niin, että kulloinkin osataan etsiä tarkoituksenmukaisin kumppani selvittämään asioita eteenpäin. Tällaisia yhteistyötahoja ovat muun muassa **neuvola, perheneuvola, kouluterveydenhuolto, päiväkerhojen henkilöstö, erityisasiantuntijat**.

Valmiutta yhteistyöhön eri tahojen kanssa tulee pitää yllä jatkuvasti. Tämä tapahtuu säännöllisten kokoontumisten, tiedottamisen ja tiedonhankinnan sekä kouluttautumisen avulla.

4.4. *Erityispäivähoidon järjestäminen*

Lapsiryhmien koon kasvu ja henkilöstösäästöt sekä niukat määrärahat tarvikkeissa, välineissä ja koulutuksessa ovat osaltaan kapeuttaneet lasten ja henkilöstön toimintaedellytyksiä.

Kunnassa toimii tällä hetkellä yksi kiertävä erityislastentarhanopettaja. Hänen tehtävänä on mahdollisuuksien mukaan tukea ja konsultoida henkilökuntaa kuhunkin tilanteessa sopivia erityispedagogisia menettelytapoja käyttäen erityisammattillista näkemyksensä perusteella.

Päivähoidossa olevien lasten määrän kasvaessa kiertävän erityislastentarhanopettajan työpanos ei tunnu riittävältä. Lähitulevaisuudessa tarvitaan toinen kiertävä erityislastentarhanopettaja. Tämä mahdollistaisi erityislastentarhanopettajan osallistumisen tiiviimmin varsinaiseen kuntoutuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Tällä hetkellä suuri osa työstä on koordinointia ja seurantalasten tutkimuksiin ohjaamista sekä lausuntolasten edistymisen arviointia ja sen edelleen raportointia erikoissairaanhoidon työyksiköille.

Päivähoidossa työskentelevistä erityisavustajista viisi osallistuu keväällä 2001 päättyvään koulunkäyntiavustajan oppisopimuskoulutukseen. Koulutettujen erityisavustajien avulla pyritään osaltaan tehostamaan ja takaamaan paikallisella tasolla tapahtuva kuntoutus.

Päivähoidolta vaaditaan erityispäivähoidon näkökulmasta katsottuna joustavuutta ja uusien toimintamallien kehittämistä. Pienryhmien tarve on lisääntyvä. Tällä hetkellä on tarvetta allergisten, astmaattisten ja infektioherkkien lasten päivähoitoryhmän perustamiseen.

Varhaiskuntoutuksessa ja sitä kautta vakavampien ongelmien ennaltaehkäisyssä on Mäntsälässä onnistuttu hyvin ”Lasten –ja nuorten hoito ja palveluketjut kuntoon” Johanna Moilanen (issn 1455-3244) tutkimuksen mukaan verrattuna muihin tutkimuksissa mukana olleisiin kuntiin. Samoin tutkimuksessa todettiin, että meillä käytössä olevalla työtavalla on saatu aikaan säästöjä erikoissairaanhoidossa lasten ja nuorten sairaalapalvelujen ostossa.

5. Päivähoidon tulevaisuus/Tavoite- ja toimenpideohjelma 2000-2005 (2010)

5.1. Valtakunnan taso

Oikeus maksuttomaan esiopetukseen 1.8.2001 alkaen tuo todennäköisesti miltei koko ikäluokan esiopetuksen piiriin. Suurin osa Suomen kunnista toteuttaa maksuttoman esiopetuksen 1.8.2000 alkaen.

5.1.1. 6-vuotiaiden maksuton esiopetus

*Esiopetus on suunnitelmallista opetusta ja kasvatusta, joka liittyy kiinteästi sekä varhaiskasvatukseen että alkuopetukseen (perusopetuksen 1-2 vuosiluokat) **Esiopetuksen tavoitteena on** opetuksen yleisten tavoitteiden lisäksi parantaa lapsen oppimisedellytyksiä ja edesauttaa lasten joustavaa siirtymistä varhaiskasvatukseen piiristä alkuopetukseen. **Toiminta muodostaa osan elinikäistä kehitystä ja oppimista, johon yhdistetään sekä päivähoidon että koulun pedagogisen toiminnan parhaat puolet. Esiopetusta annettaessa tulee olla yhteistyössä kotien kanssa.***

Lasten päivähoidosta annetun lain mukaisen varhaiskasvatuksen sisällön kehittämistä on tarkoitus jatkaa kiinteässä yhteistyössä esi- ja perusopetuksen kehittämisen kanssa

5.1.1.1. Esiopetusuudistuksen pääasiallinen sisältö

1. 1. Esiopetus on perusopetusta edeltävää opetusta

- *lapsella on oikeus pääsääntöisesti oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna maksuttomaan esiopetukseen*
- *kunnilla on esiopetuksen järjestämisvelvollisuus 1.8.2001 alkaen*
- *kunnilla on esiopetuksen järjestämisvelvollisuus 1.8.2000 alkaen pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalle lapselle*
- *esiopetus on lapselle vapaaehtoista*
- *päätöksen esiopetukseen osallistumisesta tekee lapsen huoltaja*

1.2. Esiopetuksen järjestämispaikasta riippumatta siihen sovelletaan yhtäläisesti perusopetuslakia sekä sen nojalla annettuja säännöksiä ja määräyksiä

1.3 .Voimassa ovat myös päivähoidosäännökset mikäli esiopetus järjestetään päivähoidossa.

- *kunta päättää esiopetuksen hallinnollisesta sijoittamisesta ja järjestämispaikasta*

5.1.1.2. Esiopetusuudistuksen yksityiskohtaisempi sisältö

2.1. Esiopetuksen järjestämispaikka

Kunta voi järjestää esiopetuksen haluamallaan tavalla joko

- koulussa , erillis- tai yhdysluokassa
- lasten päivähoitolain 1 §:n 2 tai 3 momentissa tarkoitettussa päivähoitopaikassa
- muussa soveltuvassa paikassa
- kunta voi hankkia palvelut myös muulta kunnalta, kuntayhtymältä, valtiolta tai yksityiseltä palveluntuottajalta (kunta vastaa siitä, että palvelut tuotetaan lakien mukaisesti)

2.2. Esiopetuksen laajuus

- *maksuton osuus on vähintään 700 tuntia/v*
- laissa laajuus määritellään kokonaistuntimääränä
- laissa ei säädetä lukukaudesta tai työpäivien määrästä
- *lapsella säilyy päivähoito-oikeus* kunnes lapsi siirtyy oppivelvollisena peruskouluun

2.3. Oikeus esiopetukseen on kunnan alueella asuvalla lapsella

- oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna
- oppivelvollisuuden alkamisvuonna perusopetuslain 25 §:n 2 momentissa tarkoitetun pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevalla lapsella (oikeus jo 1.8.2000 alkaen)
- oppivelvollisuuden alkamisvuonna perusopetuslain 27§ mukaisesti vuotta säädettyä myöhemmin perusopetuksen aloittavalla lapsella
- *esiopetukseen osallistumisesta päättää lapsen huoltaja*
- jos lapsi aloittaa perusopetuksen jo kuusivuotiaana perusopetuslain 27 §:n mukaisesti, ei kunnalla ole velvollisuutta järjestää esiopetusta 5-vuotiaana

2.4. Esiopetukseen hakeminen

- *huoltajan tulee hakea lasta esiopetukseen* ennen esiopetuksen alkamista, opetuksen järjestäjän edellyttämällä tavalla
- *kunta osoittaa* joko koulun tai perusopetuslain 4 §: n mukaisen päivähoitopaikan tai muun soveltuvan esiopetuksen järjestämispaikan
- opetukseen osallistuvalla lapsella on oltava mahdollisuus käyttää myös päivähoitopalveluja

2.5. Opetussuunnitelmat ja opetuksen arviointi

- valtioneuvosto hyväksyy *yleiset valtakunnalliset tavoitteet*
- opetushallitus valmistelee *opetussuunnitelman valtakunnalliset perusteet* yhdessä Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskukseen, Suomen Kuntaliiton ja Opetusalan Ammattijärjestö OAJ:n kanssa. Valtakunnallisten perusteiden luonnos on annettu toukokuussa 2000.
- kunnat ja muut esiopetuksen järjestäjät laativat yhdessä *paikallisen esiopetussuunnitelman*
- kunta hyväksyy erityisopetusta saaville lapsille henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS)
- opetusministeriö asettaa *ulkoisen arvioinnin perusteet* ja opetushallitus tai ministeriön hyväksymä muu taho, vastaa sen toimeenpanosta
- kuntatasolla tulisi hyväksyä koulutuspoliittiset tavoitteet myös esiopetuksen osalta ja niitä tulisi seurata oman laatujärjestelmän kautta

2.6. Opintososiaaliset edut

- *koulumatka/ majoitus* on järjestettävä vain pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä oleville, jos perusopetuslain 32§:n edellytykset täyttyvät
- *oikeus koulumatkaetuun* vertaa kohtaan 3.eduskunnan hyväksymät lausumat **Hallituksen esitykseen vuoden 2001 budjetiksi ei sisälly koulumatkaetua esiopetusoppilaille.**

- koulussa tai muussa opetuksen järjestämispaikassa ja koulumatkalla sattuneiden *tapaturmien hoito* on maksuton esiopetuksessa oleville lapsille

2.7. Henkilöstön kelpoisuusehdot

- esiopetusta antavien opettajien kelpoisuusvaatimukset otetaan opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annettuun asetukseen(986/1998)

2.8. Ryhmäkoko ja henkilöstömitoitus

- *opetusryhmät tulee muodostaa* siten, että opetuksessa voidaan saavuttaa opetussuunnitelmassa asetetut tavoitteet (perusopetuslaki 30§ 2)
- esiopetuksena annettavassa *erityisopetuksessa* ryhmäkokosäännökset ovat samat kuin perusopetuksessa
- *opetusministeriö on antanut 16.6.2000 opetusryhmien koosta suosituksen*, jonka mukaan ryhmässä tulisi olla enintään 13 esiopetusta saavaa oppilasta. Jos esiopetusta antavan opettajan ohella ryhmän työskentelyyn osallistuu enimmäisaikaa koulunkäyntiavustaja, lastenhoitaja tai muu tehtävään soveltuvan ammatillisen koulutuksen suorittanut henkilö, opetusryhmän enimmäiskoko voi olla kuitenkin enintään 20 oppilasta. Opetusryhmän enimmäiskoko voidaan väliaikaisesti ylittää, jos se on opetuksen luonteen, opetuksessa käytettävän työskentelytavan tai jonkin pakottavan syyn takia perusteltua, eikä järjestely vaaranna opetuksen tavoitteiden saavuttamista.
- *koulussa* opetuksen järjestäjällä tulee olla riittävä määrä opettajan virkoja, työsopimussuhteisia opettajia tai tuntiopettajia sekä lisäksi voi olla koulunkäyntiavustajia ja muuta henkilökuntaa

- *päivähoitopaikassa* annettavaan esiopetukseen sovelletaan lisäksi mitä lasten päivähoidosta annetussa laissa tai sen nojalla asetuksessa säädetään päivähoidossa olevien lasten määrästä suhteessa hoito- ja kasvatustehtäviin osallistuvan henkilöstön määrään.

2.9. Esiopetuksen rahoitus

- kunnan esiopetuksen *rahoitus määräytyy opetustoimen valtionosuutta koskevien säännösten mukaan*, riippumatta siitä järjestetäänkö esiopetus opetustoimen yhteydessä tai päivähoitopaikassa
- esiopetuksen *yksikköhinta on 85%* kunnan perusopetuksen yksikköhinnasta

5.1.1.3. Eduskunnan hyväksymät lausumat perusopetuslain muuttamisen yhteydessä joulukuussa 1999

Eduskunta hyväksyi esiopetusta koskevien lainmuutosten yhteydessä esiopetuksen edelleen kehittämiseksi seuraavat lausumat., jotka ohjaavat asetusten valmistelua ja lainsäädännön kehittämistä sekä seurantaa

- *esiopetuksen päivittäinen työaika ei tulisi olla alkuopetuksen päivittäistä työaikaa pidempi*
 - *tulee selvittää, aiheuttaako nykytilanne eriarvoisuutta pidentetyn oppivelvollisuuden piirissä olevien vammaisten lasten kohdalla ja tehdään tarvittavat muutosesitykset lainsäädäntöön*
 - *täydennyskoulutusta järjestetään myös esiopetusta antaville luokanopettajille ja lastentarhanopettajille .Täydennyskoulutuksen laajuudesta päätetään myöhemmin*
 - *opettajien pätevyysiin liittyvän siirtymäkauden pituus on kolme vuotta*
 - *valmistellaan säännösmuutokset, jotka antavat kunnille mahdollisuuden halutessaan siirtää päivähoidon hallinto ja ohjaus sosiaalilautakunnalta opetustoimesta vastaavalle lautakunnalle. Asiaa pohtimaan ollaan sosiaali- ja terveysministeriössä asettamassa työryhmä.*
 - *ryhdytään toimenpiteisiin säädosmuutosten tekemiseen niin, että esiopetukseen osallistuvat saatetaan koulumatkaedun piiriin 1.8.2001*
- Hallituksen esitykseen vuoden 2001 budjetiksi ei sisälly koulumatkaetua esiopetusoppilaille.**
- *alempi yksikköhinta ei koske pidentetyn oppivelvollisuuden piirissä olevia oppilaita. Näillä oppilailla on täysi yksikköhinta*
 - *sosiaali- ja terveydenhuollon valtionosuudesta vähennetään esiopetuksen osuus 1.8.2000 alkaen*
 - *Kolmen vuoden kuluessa siitä, kun esiopetusuudistus koko laajuudessaan tulee voimaan, eduskunnalle annetaan esiopetusuudistusta koskeva selonteko, jossa arvioidaan uudistuksen vaikutuksia ja asetettujen tavoitteiden toteutumista.*

5.1.2. Päivähoidon maksut

Lasten päivähoiton maksuja on tarkastettu valtakunnallisesti viimeksi 1.1.2000 alkaen ja *keskustelua vanhempien kattavammasta maksuosuudesta* käydään jatkuvasti.

5.1.3. Subjektiiivinen oikeus

Kuntaliitto on esittänyt subjektiiivisen oikeuden uudelleen arviointia kokopäivähoidon osalta (mm. kotona olevien vanhempienlapset). Eduskunnan oikeusasiamies on kuitenkin antanut kesäkuussa 2000 päätöksensä, jonka mukaan vain vanhemmilla on oikeus päivähoitolain mukaan määritellä päivähoiton tarve ja päivähoiton laajuus.

5.1.4. Erityispäivähoito

Erityispäivähoidon määrällinen kasvu on valtakunnallisestikin päivähoitolle leimaa antavana piirteenä ja lisäksi erityislastentarhanopettajien vakansseja on ollut vaikeata täyttää pätevillä henkilöillä.

5.1.5. Alle kouluikäisten lasten määrä

Alle kouluikäisten lasten määrän on ennustettu laskevan lähivuosina. Samaan aikaan näyttää siltä, että muuttovoittokunnissa alle kouluikäisten määrä ei oleellisesti laske päinvastoin se näyttää nousevan.

5.1.6. Päivähoidon hallinto

Eduskunta on antanut sosiaali- ja terveysministeriölle tehtäväksi selvittää *lainsäädännölliset muutostarpeet*, jotta kunnilla olisi mahdollisuus päättää paikallisesti mihin hallintokuntaan lasten päivähoito sijoitetaan (vertaa kohtaan 5.1.1.3. eduskunnan lausumat). Työryhmä on antanut raporttinsa 5.10.2000 (Lasten päivähoiton kuntatason hallinnon järjestämisvaihtoehtojen lisäämistä selvittävän työryhmän muistio, Stm. 2000:15). Ministeriö ei ole 13.12.2000 mennessä antanut omaa esitystään lainsäädännön mahdollisista muutoksista.

Nykyinen lainsäädäntö mahdollistaa päivähoiton sijoittumisen vain sosiaalitoimen hallintokuntaan.

5.2. *Paikallinen taso*

5.2.1. **Päivähoidon määrällinen riittävyys/ Rakennusinvestoinnit**

Päivähoitopaikkatarpeeseen vaikuttavat muuttoliike, syntyvyys ja muutokset päivähoitoa käyttävien suhteellisessa osuudessa ikäluokista

Kunnan väestöennusteen mukaan (kasvu 2%/ vuosi) alle kouluikäisten lasten lukumäärä pienenee. Sen mukaan vasta vuonna 2007 päivähoitoikäisiä lapsia on enemmän kuin vuonna 1999 (1756). Vuonna 2007 heitä on 1768. Kunnan väestöennusteen mukainen hoitopaikkatarve on liitteessä no.7 ja sivistyspalvelukeskuksen strategiassa (Sivistyspalvelut Mäntsälässä 2000-2005 (2010) sivu 24) esitetyn väestönkasvuennusteen mukainen paikkatarve on esitetty liitteessä no 8.

Päivähoitostrategian ollessa lausuntokierroksella kunnan johtoryhmä on tarkentanut väestöennusteita vuosille 2001-2010 (liite no 9) . Tämän väestöennusteen mukaan alle kouluikäisten määrä tulee Mäntsälässä vähenemään ja päivähoitopaikkoja ei tarvitsisi lisätä enää vuoden 2003 jälkeen, vaan paikkatarve tulisi tyydytetyksi 100 paikan lisäyksellä vuosina 2002 ja 2003.

Rakentaminen näyttää lähivuosina olevan vilkasta ennen kaikkea keskustan ja etelä- Mäntsälän alueilla.

Etelä-Mäntsälässä on ollut jatkuva pula päivähoitopaikoista ja alueelle onkin suunniteltu rakennettavaksi uusi kolmeryhmäinen päiväkotikoti Hyökännummen kouluhankkeen yhteydessä. Kunnassa on valmistauduttu aloittamaan rakentaminen vuonna 2001 ja käyttöön päiväkotikoti tulisi vuonna 2002. Etelä-Suomen läänin hankelistalla on Hyökännummen kouluhanke vasta vuodelle 2002, joten näyttää siltä, että rakentaminen alkaa vasta vuonna 2002 ja koulu sekä päiväkotikoti voidaan ottaa käyttöön syksyllä 2003. Tilanne etelä- Mäntsälässä tulee olemaan päivähoito- ja esiopetuspaikkojen suhteen vaikea vuosina 2001 ja 2002. Neuvottelut mahdollisuudesta ostaa palveluja Tuusulan kunnalta on jo käynnistetty.

5.2.1.1. **Toimenpide ehdotukset**

- Kaavoitus**

Uusien alueiden kaavoituksen yhteydessä huomioidaan päivähoitotarpeet.
Alustavia tonttikartoituksia on tehty virkamiestyönä.

- Päivähoitorakentaminen**

Viime vuosien käytännön mukaan päivähoitopaikkatarve on ollut noin 50 uutta päiväkotikoti tai ryhmäperhepäivähoitopaikkaa vuosittain.

Perhepäivähoitopaikkojen määrä ei ole kasvanut, päinvastoin se näyttää laskevan, koska alalle soveltuvia kotona työskenteleviä perhepäivähoitajia ei saada palkattua.

Kunnassa on tehtävä ratkaisut päivähoitorakentamisen suhteen. Laajennetaanko ryhmäperhepäivähoitokotiverkostoa, jolloin toiminnassa on runsaasti pieniä yksiköitä hajallaan vai rakennetaanko päiväkoteja ja saadaan näin hyödynnettyä riittävän suuren yksikön mukanaan tuomat edut mm. henkilöstön käytön ja toimivien lapsiryhmien suhteen.

Päivähoidon rakentamisessa tulee harkita koulujen kanssa yhteisrakentamista tai mahdollisimman lähekkäin rakentamista, tällöin voitaisiin käyttää tiloja joustavasti koulun ja päivähoidon välillä kulloisenkin tarpeen mukaan. Tiloja rakennettaessa tulee kiinnittää erityistä huomiota niiden muunneltavuuteen ja monikäyttöisyyteen.

Johtoryhmän syyskuussa 2000 tarkentamien väestöennusteiden perusteella päivähoitorakentaminen toteutetaan rakentamalla tai peruskorjaamalla tilat suunnitelmakauden alussa vuonna 2001 30-paikkaiselle päiväkodille (korvaavat tilat yksityiselle tiloiltaan häätöuhan alla olevalle päiväkodille) ja vuosien 2001-2002 aikana n.50-paikkaiselle päiväkodille (valmis vuonna 2002). Vuonna 2002 aloitetaan Hyökännummen n.50-paikkaisen päiväkodin rakentaminen ja se valmistuu vuonna 2003. Tilat luovutetaan joko yksityiselle palveluntuottajalle tai päivähoito toteutetaan kunnallisena päivähoitona.

Rakennusinvestointien kustannusvaikutukset ovat noin 4,5 mmk vuonna 2001 ja vuosina 2002 noin 6mmk ja vuonna 2003 noin 3mmk. Ensikertainen kalustaminen v.2002 noin 400 000mk , v.2003 noin 430 000mk.

5.2.2. Monipuolisen päivähoitotarjonnan takaaminen suunnitelmakaudella

5.2.2.1. Palvelun tuottaja

Perheiden ja lasten tarpeet edellyttävät, että kunnassa pystytään säilyttämään mahdollisimman monipuolinen ja joustava päivähoiton tarjonta sekä kunnallisena että yksityisenä palveluna.

•Kunnallinen päivähoito

Mikä on perhepäivähoidon rooli tulevaisuudessa?

Kunnassa on perhepäivähoitoa pidetty perinteisesti helpoimmin lisättävänä ja purettavana päivähoitomuotona. Kunnallisten kotona työskentelevien uusien perhepäivähoitajien palkkaaminen on yhä vaikeampaa. Tähän vaikuttavat hyvin monet seikat mm. perhepäivähoitajien palkkaus ja palvelusuhteen ehdot, asuntojen koko, perheiden elämäntilanteet, lasten allergiat.

Ryhmäperhepäivähoidon henkilöstöä on ollut runsaasti tarjolla. Tämän hoitomuodon määrällisen lisäämisen esteenä ovat olleet sopivien toimitilojen puute sekä käyttökustannusten suuruus.

Päiväkoteihin on vielä saatu palkattua koulutettua henkilökuntaa, mutta ongelmana on investointikustannusten suuruus, joka rasittaa jo ennestäänkin tiukkaa kuntataloutta.

•Yksityinen päivähoito

Monipuolinen palvelutarjonta edellyttää myös yksityisen päivähoiton toimintaedellytysten säilyttämisen yksityisen hoidon tukijärjestelmän kautta.

Paineet erityislasten korotetun kuntalisän käyttöönoton kohdalla ovat erittäin suuret, jotta pystytään takaamaan yksityisen päivähoiton toimintaedellytykset myös erityislasten kohdalla. Mikäli erityistä korotettua kuntalisää ei oteta käyttöön erityislasten kohdalla, ohjautuvat he pelkästään kunnallisen päivähoiton piiriin. Lapsiryhmien muodostaminen kunnallisessa päivähoitossa toiminnallisesti kaikkien lasten kehitystä tukeviksi ja kannustaviksi sekä lapsen oppimishalun ja – kyvyn säilyttäminen ja parantaminen vaarantuu, jos kaikki erityislapset sijoittuvat kunnalliseen päivähoitoon

• Kotona hoitamisen tukeminen

Mäntsälässä maksetaan perheille tällä hetkellä lakisääteistä kotihoiton tukea. Aika ajoin on noussut esille aiemmin kunnassa maksetun kotihoiton tuen kuntalisän käyttöönotto mahdollisena vaihtoehtona päivähoiton järjestämiselle.

5.2.1.2. Toimenpide ehdotukset

- Kaikkien päivähoitomuotojen tarjonta pyritään takaamaan sekä kunnallisena että yksityisenä päivähoitona
- Yksityisen päivähoidon toimintaedellytykset kunnallisen päivähoidon vaihtoehtona taataan maksamalla yksityisen päivähoidon tuen kuntalisää
- Selvitetään vuonna 2001 kotihoidon tuen kuntalisän mahdollinen käyttöönotto sekä sen kustannusvaikutukset ja tehdään toimenpide-ehdotukset selvityksen pohjalta.

5.2.3. Erityispäivähoito

Erityispäivähoidon näkökulmasta tulee tulevaisuudessa taata mahdollisimman hyvät integrointi mahdollisuudet ja pienryhmien joustava muodostaminen. Tämä edellyttää riittävää päivähoitoyksiköiden määrää.(vrt.5.2.2.Monipuolisen päivähoitotarjonnan takaaminen myös tulevaisuudessa)

Tulevaisuuden haaste on lapsen kasvun ja kehityksen tukeminen niin, että uusin tieteellinen tutkimus ja käytännön kokemus Suomesta ja ulkomailta saadaan päivähoidon sisällöksi.

Lapsen siirtyminen kouluun tulisi saada mahdollisimman joustavaksi. Päivähoidon ja koulun yhteisiä linjoja varsinkin erityislasten osalta tulee kehittää

5.2.3.1. Toimenpide ehdotukset

- Palkataan toinen kiertävä erityislastentarhanopettaja vuonna 2002.
- Vakinaistetaan oppisopimuskoulutuksen suorittaneiden erityisavustajien työsuhteet vuonna 2001 ja selvitetään erityisavustajien määrällistä tarvetta (nyt 12/vuosi)
- Päivähoitotiloja suunniteltaessa huomioidaan mahdollisimman hyvin erityislasten tarpeet.
- Erityislasten päivähoito toteutetaan edelleen integroimalla heidät normaaleihin lapsiryhmiin. Tämä edellyttää riittävän monipuolista ryhmätarjontaa sekä yksityisessä että kunnallisessa päivähoidossa (vrt.5.2.2.1. Palvelun tuottaja)
- Kehitetään edelleen yhtenäistä, varhaista ja toimivaa kuntoutusjärjestelmää ja sen niveltymistä koulun toimintatapoihin
- Kunnan sisäistä yhteistyötä tehostetaan entisestään, jotta olemassa

olevat resurssit saadaan hyödynnettyä parhaalla mahdollisella tavalla.

- Kuntien välistä seudullista yhteistyötä selvitetään ja lisätään muun muassa koulutuksessa.
- Yksityisen päivähoidon mahdollisuudet hoitaa myös erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevia lapsia taataan maksamalla erityistä tukea
- Erityispäivähoidon koulutusta (huomioiden myös sivistystoimessa työskentelevät opettajat) omalla paikkakunnalla kehitetään

5.2.4. 6-vuotiaiden maksuton esiopetus

Kunnassa on toiminut virkamiestyöryhmä, johon kuuluvat perusturva- palvelukeskuksen ja sivistyspalvelukeskuksen päälliköt, vt. koulutoimenjohtaja ja päivähoitohjaaja. Työryhmä on kartoittanut esiopetuksen määrällisiä tarpeita, suorittanut asiakaskyselyn vuosien 2001 ja 2002 esiopetusikäisten lasten vanhemmille, kartoittanut mahdollisia toimitiloja ja miettinyt esiopetuksen hallinnollisia ratkaisuja.

Työryhmä antoi raporttinsa elokuussa 2000. Raportissa esitetään, että sivistyspalvelukeskukselle kuuluu esiopetuksen koordinoivastuu, joka sisältää mm. esiopetuksen opetussuunnitelman laatimisen ja henkilöstön koulutuksen sekä perusturvapalvelukeskus, että sivistyspalvelukeskus hallinnoivat tuottamaansa esiopetuspalvelua.

Talousarvion 2001 yhteydessä perusturvalautakunta ja sivistyslautakunta esittivät, että molemmat hallintokunnat hallinnoisivat tuottamaansa tai ostamaansa esiopetusta. Esitysten mukaan kokopäiväistä hoitoa tarvitsevien lasten esiopetus ja keskustan osapäiväinen esiopetus keskitettäisiin päivähoitoon ja sivukylien osapäiväinen esiopetus keskitetään koulutoimelle. Esitys perustui mm. suoritetun asiakaskyselyn tuloksiin.

5.2.4.1. Toimenpide ehdotukset

- Palkataan yhdessä sivistyspalvelukeskuksen kanssa projektityöntekijä, jonka tehtäviin kuuluu mm.:
 - selvittää yksityisiltä päivähoitontuottajilta ostettavat palvelut
 - selvittää yhdessä tilapalvelun kanssa esiopetuksen tilatarpeet ja tilojen suunnittelu ja suorittaa tarvittavat materiaali ja kalusto hankinnat

- koordinoida esiopetuksen paikallisen opetussuunnitelman tekemistä
- rekrytoida yhdessä päivähoiton johtoryhmän kanssa esiopetukseen tarvittava henkilöstö
- Laaditaan esiopetuksen paikallinen opetussuunnitelma yhdessä koulutoimen, yksityisen ja kunnallisen päivähoiton ja vanhempien kanssa.
- Käynnistetään maksuton esiopetus 1.8.2001 alkaen yhdessä koulutoimen kanssa.

Rakennusinvestoinnit ovat esiopetuksesta johtuen 2,5 miljoonaa markkaa vuonna 2001

5.2.5. Päivähoidon sisällöllinen kehittäminen

Päivähoidossa on viime vuosina keskitytty palvelun määrälliseen lisäämiseen ja erityispäivähoidon uudenlaisten toimintatapojen ja – menetelmien kehittämiseen yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa.

Painopistealueen muutos enemmän varhaiskasvatuksen sisältöön sekä vanhempien ja päivähoitohenkilöstön vuorovaikutuksen kehittämiseen on ajankohtainen.

5.2.5.1. Toimenpide ehdotukset

- Varhaiskasvatuksen sisällön kehittämistä jatketaan ja laaditaan toimintakaudella 2001-2002 varhaiskasvatuksen sisällölliset tavoitteet 1-2 -vuotiaille ja 3-5 -vuotiaille yhteistyössä kunnallisen ja yksityisen päivähoiton kanssa.
- Koulun ja päivähoiton välistä yhteistyötä tehostetaan mm. opetussuunnitelmien ja varhaiskasvatuksen linjojen suunnittelussa ja toteutuksessa
- Osallistutaan perhepalveluissa toteutettavaan vanhemmuuden tukemisprojektiin sekä kunnallisen että yksityisen päivähoiton voimin.

5.2.6. Päivähoidon henkilöstö

Päivähoidon henkilöstön voimavaroja on käytetty niiden ääri rajoilla jo useamman vuoden ajan. Samaan aikaan henkilöstön keski-ikä kasvaa melko voimakkaasti ja iän mukanaan tuomat vahvuudet ja ongelmat tulisi huomioida henkilöstön työkykyä arvioitaessa ja parannettaessa.

Työ vaatii myös yhä enenevässä määrin vahvaa henkistä panostusta ja työyhteisöjen ja yksittäisten työntekijöiden voimavarojen ylläpitoa sekä parantamista, johon on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Koulutetun henkilöstön saaminen näyttää vaikeutuvan vuosi vuodelta, näin on varsinkin erityislastentarhanopettajien, päiväkodin johtajien, perhepäivähoidon ohjaajien, lastentarhanopettajien ja perhepäivähoitajien kohdalla. Yhtenä syynä saattaa olla kunnan palkkauspolitiikka, jossa maksetaan KVTES:n liukumien alarajojen mukaisia palkkoja. Riittävän koulutettu henkilöstö on edellytys korkeatasoisen, laadukkaan päivähoiton tarjoamiselle ja varhaiskuntoutuksellisen työotteen säilyttämiselle. Riittävän ammattitaitoisten sijaisten saaminen on vaikeutunut työllisyystilanteen parantuessa. Pelkästään päivähoiton henkilöstön vuosilomista johtuvat poissaolot kattavat useamman henkilön vuosityöpanoksen.

5.2.6.1. Toimenpide ehdotukset

- Päivähoidon koulutustyöryhmä kehittää edelleen koko henkilöstöön kohdistuvaa työky-toimintaa yhdessä mm. työterveyshuollon kanssa.
- Järjestetään työnohjausmahdollisuus mahdollisimman monelle päivähoiton työntekijälle.
- Panostetaan työntekijöiden rekrytoimisen onnistumiseen, jotta valitaan oikeat riittävän ammattitaitoiset henkilöt tekemään varhaiskasvatuksen työtä sekä kasvattajina että varhaiskasvatuksen fyysisten puitteiden takaajina.
- Vaikutetaan henkilöstön palkkaustason korottamiseen, riittävän ammattitaitoisen ja kehittävän työotteen omaavan henkilöstön takaamiseksi.
- Kannustetaan henkilöstöä oma-aloitteiseen kouluttautumiseen ja päivähoiton koulutustyöryhmä kehittää edelleen päivähoiton omaa koulutusjärjestelmää.
- Palkataan päiväkodeille, joko yhteiset tai isompiin päiväkoteihin päiväkotikohtaiset, varahenkilöt takaamaan riittävä ja ammattitaitoinen sijaistyövoima

5.2.7. Päivähoidon hallinto

Päivähoidon hallinnossa on keskitytty viime vuodet kehittämään päivähoidon johtoryhmän työskentelyä päivähoidon linjoja luovaan suuntaan. Päivähoidon esimiehet ovat osallistuneet (kolme vuosittain) päivähoidon esimies koulutukseen.

Perhepäivähoidon ohjaajilta ja päiväkodin johtajilta on pyritty automatisoimaan toimistorutiineja atk:n avulla ja poistamaan niitä palkkaamalla määrääjäksi osa-aikainen toimistotyöntekijä päivähoidon maksujen ja hakemusten käsittelijäksi.

Päiväkodin johtajien työssä aiheuttaa ongelmia työn kahtia jakautuneisuus lapsiryhmä- ja esimies/hallintotyöhön.

5.2.7.1. Toimenpide ehdotukset

- Muutetaan osa päiväkodin johtajien viroista hallinnollisiksi päiväkodin johtajien viroiksi.
- Esimiehet osallistuvat esimieskoulutukseen suunnitelman mukaisesti (vuosittain kolme) ja ulotetaan esimieskoulutus myös päiväkotien varajohtajiin sekä jatkokoulutukseen eli esimiestaitoja ylläpidetään jatkuvasti.
- Päivähoidon johtoryhmätyöskentelyä kehitetään edelleen vastuualueiden ja työryhmien toiminnan suuntaan.
- Selvitetään ja toteutetaan päivähoidon toimistotyöntekijän palkkaaminen vakituisesti.

6. Strategian tarkistaminen

Päivähoitostrategia toimii vahvistettuna päivähoidon linjoja ja käytäntöjä ohjaavana. Strategiaa tulee kuitenkin koko ajan tarkastella kriittisesti ja sen painopistealueita tulee tarkastella suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan ja mahdollisiin lakien ja asetusten mukanaan tuomiin uudelleen arviointeihin.

Strategia on tarkastettava ja arvioitava uudelleen aina koko kunnan strategian tarkistuksen jälkeen ja vuosittain talousarviolaadinnan yhteydessä.

7. Lausunnot strategialuonnoksesta

7.1. Lausuntojen sisällöt

Perusturvalautakunta päätti kokouksessaan 17.8.2000 pyytää yhteistyökumppaneiltaan lausunnon päivähoidon strategialuonnoksesta.

Lausunnot ovat antaneet tekninen lautakunta, ympäristölautakunta, sivistyslautakunta ja Mäntsälän seurakunta (lausunnot ovat lautakunnan pykälän liitteenä).